

guistique française et ressources électroniques», p. 681-695. Finalment, el darrer capítol d'aquesta part es titula succintament «traducció» i tracta tres aspectes de la traducció al francès: una història de la traducció al francès, de l'Edat Mitjana a l'actualitat; la traductologia moderna; i una darrera part que tracta selectivament alguns problemes lingüístics de la traducció (Michael Schreiber, «29. Traduction», p. 696-715).

El volum es clou amb un «Index» (p. 717-729) que inclou, tot junt en ordre alfabètic, conceptes (p. ex. *acadien*), topònims (p. ex. *Allemagne*), i noms o sigles d'institucions (p. ex. *Alliance Française*), bases de dades o lleis (p. ex. *Loi Bas-Lauriol*). També alguns dels textos més antics (la *Séquence de Sainte-Eulalie*, els *Serments de Strasbourg* o la *Vie de Saint Léger*), però, en canvi, no s'hi mencionen autors (és a dir, el lector que volgués buscar-ho, no trobaria a l'índex si en algun article es parla de Vaugelas o Robert Estienne, per esmentar un parell d'exemples).

Seguint el que segurament són els criteris de la col·lecció, no s'esmenta enlloc l'adscripció professional dels col·laboradors. Evidentment aquesta informació no és essencial per a la lectura dels articles i, a més, és fàcilment recuperable cercant per internet; però, a més de satisfer la curiositat, sovint serveix per fer-se una idea del perfil de l'autor/a i és una dada que tradicionalment s'acostuma a incloure en els volums col·lectius. També seguint criteris de la col·lecció, cada article va precedit d'un «Abstract» i uns «Keywords», encapçalats per aquests mots, una mica incongruentment, ja que tant el resum com els mots-clau estan en francès. Cada capítol té les seves pròpies indicacions bibliogràfiques, sovint molt àmplies, de manera que no hi ha una bibliografia general comuna del volum.

En resum, un volum en alguns capítols massa teòric i poc aplicat al francès, però que conté aportacions valuoses, i és important d'assenyalar que s'hi han volgut incloure aspectes de la lingüística més actual.

Maria-Reina BASTARDAS I RUFAT
Universitat de Barcelona

PORTALÉS, Enric (2017): *Argumentació i educació discursiva: el gènere cartes al director en l'ensenyament*. Benicarló: Onada Edicions, 298 p.

S'equivocarà qui esperi trobar en aquest llibre allò que prometen els seus paratextos (i per què no hauriem d'esperar-ho, això?): entrarem a dins i, dels tres conceptes titulars (*argumentació*, *educació/ensenyament* i *gènere cartes al director*), pràcticament només en quedarà el darrer (*el gènere cartes al director*), i, consegüentment, del text de la contraportada, on s'afirma que «aquest estudi fa una proposta d'aprenentatge lingüístic —allunyada de modes passatgeres i d'etiquetes grandiloqüents— que es basa en l'anàlisi d'uns textos reals pròxims als estudiants: les cartes al director», en podem dir exactament el mateix —la *proposta d'aprenentatge lingüístic* ens l'hauré de fer nosaltres. L'estudi, derivat de la tesi doctoral de l'autor, explora la carta al director (que és així, en singular, com es diu el gènere: no pas *cartes*, com apareix en el títol), i ho fa basant-se en un corpus de cartes (sembla que prou extens, però no ho sabem: no se'ns diu quantes són) publicades al novembre del 2011 als diaris *La Vanguardia*, *Ara*, *Diari de Sabadell* i *Levante*.

Els continguts del llibre es distribueixen en dues parts precedides d'un capítol introductori en què es fa una caracterització general de la carta al director i del corpus d'estudi. La primera part sotmet a examen els participants en l'acte de comunicació; així, l'autor s'hi pregunta per *com ens presentem* (o sigui, per la manera com l'emissor transmet la seva pròpia imatge) i per *com ens dirigim als interlocutors*, això darrer en funció de si la carta és de col·loqui (aquella que pretén establir un «diàleg» amb els autors d'altres cartes aparegudes en el mitjà) o de comentari (aquella que contesta, amplia, rectifica o critica articles de diversa índole apareguts en el periòdic), una distinció rellevant i, que sapiguem, original.

La segona part, bastant més extensa (triplica la primera), passa revista als trets pragmaestilístics del gènere, i ho fa, bàsicament, a partir de la caracterització de (*a*) el significat lèxic dels adjectius (amb una

atenció especial als valors pragmàtics de l'adjectivació, connotada positivament o negativament), les locucions i els noms; (b) les estructures gramaticals com a regles de joc per a l'ús dels mots, amb èmfasi en les construccions concessives, al servei sempre de la polifonia (com bé explica Portalés, és per mitjà de la concessivitat que el locutor mostra l'acceptació parcial de l'opinió de l'adversari a fi i efecte de desarmar-lo), i (c) les diverses formes de cortesia, començant amb els verbs modals i figures retòriques com la lítote i la metàfora, passant per les proposicions condicionals i les expressions de sorpresa, i acabant amb el recurs a la col·lectivitat («Últimament tinc una sensació que m'està ofegant i crec que hi ha molts catalans que la senten com jo») i al desconeixement («No en sé, de política, ni d'economia»).

Al llibre, i això ja es desprèn del que hem dit a l'inici, se li ha de retreure un tractament excessivament simple del gènere com a producte argumentatiu. En efecte, si la carta al director és un gènere argumentatiu, ha de ser perfectament permeable a distincions que Portalés no recull i que totes les teories de l'argumentació, siguin del signe que siguin (la nova retòrica de Perelman i Olbrechts-Tyteca, la teoria pragmadiàlectica de Van Eemeren i Grootendorst, la lògica informal de Marraud, etc.), han mostrat que són fonamentals per copsar la idiosincràsia dels discursos que fem quan pretenem convèncer els altres de la bondat de les nostres opinions. N'hi ha tres d'ineludibles, d'aquestes distincions: opinió (o posició, o tesi, o conclusió) *versus* argument, argument *versus* fal·làcia, i argument causal *versus* argument analògic. De la mateixa manera que no podríem pas analitzar un text narratiu sense recórrer a les categories que la narratologia ha destriat fa una bona pila d'anys (com ara, per dir-ne només tres, temps, focalització i narrador), així tampoc no podem analitzar un text argumentatiu, per molt modest que sigui (la carta al director ho és), prescindint de les nocions que han consensuat les diverses teories de l'argumentació amb què comptem.

A un altre nivell (de caire, diguem-ne, superestructural), l'organització dels continguts, en lloc d'orientar, despista: hi ha massa poques categories per a tanta teca. Això és evident, sobretot, a la segona part, que conté un sol capítol, el 4 (*Com defensem les nostres idees i creences?*), on hi ha de tot: lèxic, semàntica, sintaxi, lingüística textual, pragmàtica... I, a més, mal encasellat i mal etiquetat: l'apartat 4.4, *La pragmàtica del text*, conté només *La interrogació retòrica* (4.4.1), de manera que hem d'entendre que la cortesia lingüística (4.5.1) no és pragmàtica —i, en efecte, per a Portalés és una *macroestratègia discursiva* (4.5). Hi ha continguts que es tracten en més d'un lloc: trobem *els autors* a 1.5 i també, implícitament, a 2 (*Com ens presentem?*); tenim *la concessivitat* a 4.3.4, *l'estratègia concessiva* a 4.3.5, *la concessivitat en les cartes al director* a 4.3.6 i *el recurs a la concessió* a 4.5.2.1.9. Hi ha excessos —tres taules de marcadors discursius (de M. J. Cuenca, J. Borja i D. Cassany, a 4.3.3)— i també absències no justificades —es toca la lítote i la metàfora (4.5.2.1.6 i 4.5.2.1.7), però no, en canvi, la ironia (molt usada en el gènere, justament). El llibre, per acabar, no es tanca: un darrer capítol de conclusions hauria estat, segurament, benvingut.

Josep BESA CAMPRUBÍ
Universitat de Barcelona

PRADILLA, Miquel Àngel (ed.) (2016): *Miscel·lània d'homenatge a Joan Martí i Castell*, vol. I i II. Tarragona: Publicacions URV, 2016.

El llibre que ressenyem consta de dos volums, bellament editats. El primer s'enceta amb quatre textos introductoris: un va a càrrec de Josep Anton Ferré Vidal, rector de la Universitat Rovira i Virgili, i el següent és signat per Dídac Ramírez i Sarrió, rector de la Universitat de Barcelona: totes dues universitats en les quals el Dr. Joan Martí i Castell ha exercit com a professor i rector, en la primera, i com a professor, en la segona. Hi ha, a continuació, el text de Joandomènec Ros i Aragonès («Joan Martí i Castell: lingüista de pro», p. 11), president de l'Institut d'Estudis Catalans, institució en què l'homenatjat ha dut a terme tasques diverses i de responsabilitat; i, finalment, el «Llindar editorial» (p. 13), de Miquel Àngel Pradilla Cardona, coordinador de la *Miscel·lània*.

Estudis Romànics [Institut d'Estudis Catalans], vol. 42 (2020), p. 391-561